



ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

**Araştırma Makalesi \* Research Article**

**Alanya (Antalya) Yer Adlandırmalarında Renklerin Yeri**  
**The Place of Colors in Place Names in Alanya (Antalya)\***

**Serdar BULUT**

Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü  
serdar.bulut@alanya.edu.tr  
Orcid ID: 0000-0001-6286-4873

**Öz:** Antalya'nın tarihi dokusu ile öne çıkan ilçelerinden Alanya'nın yerleşim halinde olan birçok köy, mahalle, mevki, cadde, sokak gibi sürekli yerleşim yerleri ile yayla, vadi, dağ, koy, sahil gibi geçici yerleşim yerleri ve çeşme, mezarlık, köprü, kule gibi mimari olarak yapılan yerleşim yerleri mevcuttur. Bu yerleşim yerlerinin hepsinin kendine toponomi açısından bakılırsa kendine has adları mevcuttur. I. Alaaddin Keykubad'ın fethettiği ve adını verdiği Alanya'nın yer adları noktasında Türkçe adlandırmalar önemli yer tutmaktadır. Alanya'da yer adlarının çoğunun boy, sülale veya aile adı olduğunu söyleyebiliriz. Bunların yanında bitki adları, hayvan adları, dinsel adlar, coğrafi adlar, renk adları vb. birçok adlandırma yer almaktadır. Tüm bu adları toplayınca toplamda Alanya'da 600 civarı ad karşımıza çıkmaktadır. Renkler, Türkçe yer adlarında önemli bir katmanı oluştururlar. Tarihi metinlerden itibaren renklerden yer adı verme geleneğinin izlerini sürmek mümkündür. Türkçenin ilk yazılı belgeleri sayılan Orhun Yazıtlarında ak (ak termel "Ak Termel ırmağı" T I/25), kara (kara göl "Kara göl" KT K/2), kök (kök tengri "Mavi gökyüzü" K D/1, BK D/2; kök ön "Kök Ön ırmağı" T I/15) yeşil (yaşıl ögüz "Sarı ırmak" KT D/1, BK D 15) gibi renk sıfatları ile yer adları yapılmıştır. Renk adları, yerleşim bölgesinin arazi durumu, bitki örtüsü ve iklim özelliklerindeki renk unsurlarının ön plana çıkarılarak kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Türk lehçelerindeki renk adlarıyla ilgili yapılan araştırmalarda kara, ak, kırmızı, yeşil ve sarı'nın her yeri ve her şeyi adlandırmakta yaygınlığını, ikinci sırada yer alan ala, kök, boz ve kır renklerinin ise yalnızca belli nesnelere adlandırmakta kullanıldığı tespit edilmiştir. Alanya'da da yer adlarında kara, ak, yeşil, kırmızı, gökçe, sarı adları öne çıkmaktadır. Bu çalışmamızda bu adların üzerinde durarak renk adlarının yer adlandırmasındaki önemine dikkat çekmeye çalışacağız. İlgili adları analiz ederek oluşum şekillerini dilbilimsel olarak ortaya koyacağız.

**Anahtar Kelimeler:** Yer adları, renkler, renk adları, Antalya, Alanya.

**Abstract:** Alanya, one of the districts of Antalya that stands out with its historical texture, has many permanent settlements such as villages, neighborhoods, locations, streets, and temporary settlements such as plateaus, valleys, mountains, bays, beaches and fountains, cemeteries, bridges, There are settlements built architecturally such as towers. All of these settlements have their own unique names in terms of toponymity. Turkish denominations have an important place in the place names of Alanya, which was conquered and named after by 1st Alaaddin Keykubad. We can say that most of the place names in Alanya are clan, family or family names. In addition to these, plant names, animal names, religious names, geographical names, color names, etc. There are many nomenclatures. When we add all these names, we come across 600 names in total in Alanya. Colors form an important layer in Turkish place names. Starting from historical texts, it is possible to trace the tradition of giving place names from colors. In the Orkhon Inscriptions, which are considered to be the first written documents of Turkish, ak (ak thermal "Ak Termel river" T I/25), kara (kara lake "Black lake" KT K/2), root (root tengri "Blue sky" N D/1, BK D/ 2; root ön "Kök Ön river" T I/15) and place names were made with color

\* Bu çalışma, 20-22 Ekim 2022 tarihleri arasında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen "14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu"nda sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş şeklidir.

Geliş Tarihi:28.11.2022

Kabul Tarihi:30.12.2022

Yayın Tarihi:31.12.2022

**Atıf:** Bulut, S. (2022). Alanya (Antalya) Yer Adlandırmalarında Renklerin Yeri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1310-1333. Doi: 10.33437/ksusb.1211465

---

adjectives such as yesil (yasil öküz “yellow river” KT D/1, BK D 15). Color names are created by highlighting the color elements in the land situation, vegetation and climate characteristics of the settlement area. In the researches on color names in Turkish dialects, it has been determined that black, white, crimson, green, and sarig are common in naming everywhere and everything, while the colors ala, root, gray and prairie, which take the second place, are used to name only certain objects. The names of black, white, green, red, sky, yellow are prominent in place names in Alanya. In this study, we will focus on these names and try to draw attention to the importance of color names in place naming. By analyzing the related names, we will reveal the forms of formation linguistically.

**Keywords:** Place names, colors, color names, Antalya, Alanya.

---

## GİRİŞ

İnsanlar geçmişten günümüze çevresindeki nesne, bitki, hayvan vb. her şeye belli bir ad vermiştir. Adlar bu özellikleriyle varlıkları birer özel nesne durumuna getirirler. “Ad; bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam” (Türkçe Sözlük, 2011: 23) olarak tanımlanmaktadır. Ad ve adlandırma her türlü varlığı birbirinden ayırmaya yaradığı için insanlık tarihi kadar eskidir.

Ad ve adlandırma ile ilgilenen bilim dalının genel adı adbilimdir. Adbilim kısa tanımıyla; nesnelerin ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilim dalıdır. (Sakaoğlu, 2001: 9). İnsanlar hem kendi adlarının hem de yer adlarının ne zaman ve nasıl meydana geldiğini, manasının ne olduğunu merak ederek, önce kendi adını, daha sonra da yaşadığı bölgedeki coğrafi adları bu manada hep sorgulamıştır. (Şenel, 2013: 39). İnsanlar tarafından bu denli önemli olan kişi adları ve yer adları adbilimin içinde yer alan türlerdir.

Kişi ve yer adlarını içinde barındıran Türk adbiliminin en önemli sorunu, bu alanda yapılmış kapsamlı teorik çalışmaların bulunmamasıdır. Dünya dilciliğinde yaklaşık iki yüz yıllık, Türkiye dilciliğinde ise neredeyse yüz yıllık geçmişi olmasına rağmen, ülkemizde adbilimin teorik yönünü ele alan, onun çerçevesini çizen, bu alandaki terimleri Türkiye adbilimine kazandıran, sınıflandırma sorunlarına eğilen bir çalışma ne yazık ki yapılmamıştır. Uygulama çalışmalarında görülen terminoloji eksikliğinin ve yönemsizliğin temel sebebi de budur. Türk Dil Kurumu yayınları arasında 2001 yılında çıkan ve Saim Sakaoğlu (Sakaoğlu, 2001) tarafından hazırlanan Türk Ad Bilimi isimli çalışma, Türk adbilimi konusunda yazılmış ilk kitaptır. Ancak, bu çalışma, adbilimin yukarıda ifade ettiğimiz teorik yönünü araştırmaktan çok Türkiye’de yer adları ve kişi adları üzerine yapılan çalışmalar ve bu çalışmaları yapan şahıs ve kurumlar hakkında bilgi vermeye yöneliktir. Bu sebeple kitap, Türk adbilimindeki teorik eksikliğini gidermekten uzaktır (Şahin, 2015b: 5). Bu eksikliği gidermek üzere kaleme alınan en önemli çalışma İbrahim Şahin (2015b)’in Adbilim isimli eseridir. Yazar bu eserde adbilimin çerçevesini çizmiş ve hem yöntem hem de sınıflandırma noktasında adbilime önemli bir ivme kazandırmış ve adbilimin önemli bir eksikliğini ortadan kaldırmıştır.

Adbilimin en önemli alt dalı olan yeradibilimi veya yeradibilimi olarak bilinen yer adları, bir yerin günümüze ve geçmişe ait bazı coğrafi özelliklerini ortaya koyan en önemli unsurlardan birisidir. Yeradibilimi Türkçe Sözlükte: “Yer adlarını inceleme konusu edinen dil bilimi dalı, toponomi” (Türkçe Sözlük, 2011: 2578) şeklinde tanımlanmaktadır. Yeradibilimi, Fransızca *toponymie* kökeninden gelmektedir. “Yunanca ‘topos’ (yer) ve ‘onoma’ ya da ‘onima’ (ad) kelimelerinden ortaya çıkan toponomi (İsayev, 1977: 13) ilminin araştırma konusu ve malzemesi toponimler; yani yer adlarıdır” (Şahin, 2007: 13). Yer adları, ilgili olduğu milletin dilinden, tarihinden ve kültüründen izler taşırlar. Bu nedenle yer adı bilimi kapsamında yapılan veya yapılacak olan çalışmaların değeri büyüktür.

Yer adları sıradan sözler değildir. Hepsinde gizli bir anlam vardır. Bu anlam çözüldükçe bölgenin tarihi, siyasi, ekonomik vb. birçok gerçeği aydınlanmış olur. Basit anlamda arazinin toprak ve bitki örtüsü, hayvan çeşitleri, tabii kaynakları ile ilgili bilgiler elde edilebilir. Bunun yanı sıra yer adlarında bölgeye yerleşmiş oymak, aşiret ve cemaatler ile ilgili; meydana gelmiş tarihi olaylara, bölgede yaşamış ünlü kişilere ve halk kahramanlarına ait bilgileri bulmak da mümkündür. Aynı zamanda dilin tarihi gelişimi de yer adları üzerinden takip edilebilir. Dilin bazı tarihi şekilleri, kullanımları yer adlarında

bozulmuş olsa bile hala yaşamaktadırlar (Yavuz ve Şenel, 2013: 2241-2242). Bu özelliğinden dolayı yer adı bilimi tüm dünyada önemli çalışmaların yapıldığı bir alan olarak karşımıza çıkar.

Dünyada yeradibilimi dalında yapılan çalışmalar bir hayli yol almışken, Türkiye’de yapılan çalışmalar daha çok yenidir. Yeradibilimi çalışmaları Avrupa’da 1900’lü yılların başında başlamıştır. Bu dönemde Avrupa’nın farklı ülkelerinde bu alandaki çalışmaların artması toponimi adı verilen ayrı bir bilim dalını ortaya çıkarmıştır. Birçok Avrupa ülkesinde örneğin Fransa’da Houze, Quicherat, Cocheris, Auguste Longnon; Belçika’da A.Vincent, Carnoy, Vannerus; İsviçre’de Ernest Muret, Aebicsher, Hubschmied; İtalya’da Battisti, Bertoldi, Bertoni, Olivieri; İspanya’da Griera, Montolui; Almanya’da P. Skok, Kaspers, H. Gröhler, Gamillscheg isimli araştırmacılar tarafından toponimi çalışmaları yapılmıştır (Telli, 2018: 511). Türkiye’de ise yer adı bilimi üzerine ilk çalışmalar Cumhuriyetin ilanı ile başlamış ve sonrasında artarak devam etmiştir. Bu dönemdeki ilk çalışmaları başlatanlar arasında Hasan Eren, Fuat Köprülü, Sırrı Üçer, Ahmed Naci, H. Nihal, Mesud Koman, Refet Işıttan, Mehmet Şakir gibi isimleri sayabiliriz (Bulut, Albayrak, Oral ve Bıçakçı, 2018: 1070).

Türkiye’de yeradibilimi alanında uygulamaya yönelik çalışmalar, 1920’li yıllarda başlamıştır. Yapılan ilk çalışmaların o döneme ait bazı siyasi endişelerle, daha çok Türk boy adlarının izlerini aramaya yönelik makaleler (bilimsel ifadeyle etnotoponim, daha özelden etnooykonim makaleleri) olduğu görülmektedir. Sonraki dönemlerde biraz daha genişleyerek her türlü yerleşim adının (orun ‘oykonim’ adlarının) araştırmalara konu olduğu, bu çerçevede belirli bir bölge esas alınarak o bölgedeki bazı yeradlarının seçilip anlam özelliklerinin araştırıldığı gözlenmektedir. Bu ilk çalışmalardan itibaren yeradı teriminin daha çok yerleşim adlarını ifade etmek için kullanıldığı, ancak bazı araştırmalarda önemli akarsu ve dağ adlarını da kapsadığı görülmektedir. Hâlbuki yeradı terimi çağdaş anlamda, *orunadı (oykonim)*, *dağadı (oronim)*, *suadı (hidronim)*, *bağadı (agronim)*, *eladı (horonim)*, *ormanadı (drimonim)*, *yoladı (dromonim)* gibi her türlü yeradı türünü kapsayan bir terimdir. (Şahin, 2015b: 11). Bu durumun bilinmemesi hem terimin doğru anlaşılmasına hem de malzemenin doğru şekilde derlenmemesine yol açmaktadır.

1984 yılında Ankara’da yapılan “Türk Yer Adları Sempozyumu” ile beraber yer adlarının gerçek manada ne ifade ettiği anlaşılmaya başlanmıştır. Geçmişte yapılan öncü çalışmaların devamı niteliğindeki bu sempozyumdan sonra “günümüze kadar yapılan çalışmalara genel olarak baktığımızda Hasan Eren (2010), Doğan Aksan (1974), Özcan Başkan (1970), Tuncer Gülensoy (1995), Recep Albayrak (2004), Levent Kurgun (2002), Mustafa Şenel (2013) ve İbrahim Şahin (2007)’in çalışmaları ile geçmişte yapılmış birkaç çalışma ve yakın tarihlerde yazılan yüksek lisans/doktora tezleri dışında Türkiye’de yer adları üzerine yeterli çalışma yapılmamıştır dense de (Albayrak, 2012: 2) özellikle son yıllarda Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) kapsamında üniversitelerin yer adları konulu projeleri desteklemesiyle beraber çalışmalar yeniden ivme kazanmaya başlamış ve yukarıdaki isimlere Osman Albayrak, Muhammed Kemaloğlu, Feridun Tekin, Samet Cantürk, Burak Telli, Serdar Yavuz, Erhan Aydın gibi isimler eklenmiştir. Bu çalışmaların artarak devam etmesi yer adlarının kaybolmadan veya değişmeden kayıt altına alınarak incelenmeleri adına son derece büyük öneme sahiptir. Çünkü “zamanla nasıl ağız özellikleri kaybolabiliyorsa yer adları da her ne kadar halk ağzındaki adlandırmaları çok değişmese de resmi adlandırmaları zamanla değişerek asıl adlar kaybolabilmektedir” (Telli, 2018: 511). Örneğin Cumhuriyet döneminde Türkiye’de ismi değiştirilen köylerin sayısı 12 binden fazladır. Bir başka ifade ile ülkemizdeki köylerin kaba bir değerle %35 kadarının ismi değiştirilmiş durumdadır. İsim değiştirme işlemleri yapılırken en çok dikkat edilen özellik Türkçe olmayan yahut olmadığı düşünülenler ile karışıklığa sebep olan isimlerin öncelikle ele alınması ve değiştirilmesidir. 1957 yılında kurulan “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu”, 1978 yılına kadar aralıklarla çalışmalarını sürdürmüştür. Bu süre içerisinde ilgili komisyon tarafından yaklaşık olarak 75 bin yerleşme adı incelenmiş ve bunlardan 28 bin kadarı değiştirilmiştir. Yine aynı kurul, 1965-1970 ve 1975-1976 yılları arasında tabii yer adlarını değiştirmeye dönük çalışmalar da yapmıştır, bu çalışmalar sonucunda da 2000 kadar yer adı değiştirilmiş ve bunlar bir kitap halinde yayınlanmıştır (Tunçel, 2000: 27). Bu sebeple yeradibilimi çalışmaları artarak devam etmelidir.

Yer adı bilimi, diğer bilim dallarıyla ilişkisi kaçınılmaz olan bir alandır. Özellikle disiplinlerarası çalışmalarda yer adı bilimi önemli bir yere sahiptir. Arkeoloji, coğrafya, dil, halkbilimi, tarih, coğrafya, antropoloji ve sosyoloji, yer adı biliminin en çok etkileşimde bulunduğu bilim dallarıdır. “B. E. Budarav disiplinler arası bu ilişkiyi “Birçok ilimle ortaklaşa çalışan toponomi dilbilimsiz lal, tarih ilimsiz köksüz,

coğrafya ilimsiz ise mekânsızdır” (Memmedov, 1993: 7’den Akt. Yavuz ve Şenel, 2013: 2242) cümleleriyle dile getirmektedir. Yer adbilimi dil araştırmaları için de önemli dil malzemeleri olarak karşımıza çıkar. Dilin söz varlığı içerisinde önemli bir yeri olan yer adları, yapı ve köken özellikleri ile leksik-semantik özellikleri bakımından dilbilimciler için çalışma alanı haline gelmiştir (Telli, 2018: 511). Çünkü yer adları her şeyden önce morfolojik ve fonetik kurallara dayanan bir kelimedir. Özellikle dilbilimciler yer adlarına bu sebepten dolayı daha fazla eğilmelidirler. Yer adlarıyla ilgili dilbilimcilerin üzerine durmaları gereken en önemli noktalardan birisi de hiç şüphesiz yer adlarının köken yapısıdır. Köken yapıları yer adlarının geçmişle olan bağına ortaya çıkarmak açısından kıymetli veriler içermektedir. Fakat Açikel (Açikel, 2003) yer adlarıyla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili olarak “daha çok modern yer adları kılavuzları esas alındığından günümüz yer adlarının tarihi kökenleri üzerinde fazla durulmamıştır. Ayrıca kronik tarih kitapları, seyahatnameler, arşiv malzemesi (defter ve belgeler) şer’iyye sicilleri ve benzeri, kıymeti haiz kaynaklar, Türkiye’de yer adları konusunda tam olarak seferber edilememiştir. Bu tarihi kaynakların sadece bir kısmı, bazı araştırmacılar tarafından incelenmiştir” (Açikel, 2003: 182) demektedir. Kökenle ilgili araştırmaların yer adlarına dâhil edilmesi bu sebeplerden ötürü önemlidir.

Ülkemizde yer adları hakkında bilimsel çalışmaların azlığı ve yetersizliği konunun uzmanları tarafından sürekli dile getirilmektedir. Bu alanda istenilen seviyeyi yakalayabilmek için “Türk Yer Adları Sempozyumu” vesilesiyle Prof. Dr. Doğan Aksan tarafından bir proje önerisi ortaya konmuştur (Aksan, 1984). Bu öneriye göre, dilci-tarihçi-arkeolog işbirliği ile önce arşiv ve kütüphanelerde bulunan her türlü malzemenin derleme-tarama ameliyesinden geçirilmesi, ardından Türkiye yer adları sözlüğünün oluşturulması gerekmektedir (Açikel, 2003: 182).

İnsanlar bir yere ad verirken yörenin kültürel değerlerinden veya coğrafi özelliklerinden istifade ederler. O yerin bitki örtüsü, hayvan varlığı, coğrafi özellikleri ve iklimi gibi niteliklerin yanında etnik yapısı, orada yaşamış/yetişmiş kişiler veya meydana gelmiş önemli olaylar, inanışlar, yörede icra edilen meslekler, türlü kavram ve duyguların ifadesi durumundaki renkler yer adlarının oluşumuna kaynaklık eden unsurlar arasındadır (Uysal ve Coşkun, 2019: 207). Bu unsurlardan renkler, yer adlarının oluşumunda azımsanmayacak oranıyla dikkat çekmektedir.

Renkler, çağlar boyunca insanların ruh hallerini, duygu ve düşüncelerini etkilemiştir. Renkler, pek çok toplumda olduğu gibi Türkler için de önem arz eden bir konu olmuştur. Tarih sahnesine çıktıkları günden beri doğayla iç içe yaşayan Türkler, ovaların yeşil olması, toprağın boz olması ve göğün mavi olmasından dolayı renkleri hayatlarının ayrılmaz birer parçası haline getirmişlerdir.

Türkçe renk adları bakımından zengin bir dildir. Renkler, Türkçe yer adlarında önemli bir katmanı oluştururlar. Türkler için en fazla önem arz eden renkler ak, kara, kırmızı, sarı ve göktür. Tarihî metinlerden itibaren renklerden yer adı verme geleneğinin izlerini sürmek mümkündür. Türkçenin ilk yazılı belgeleri sayılan Orhun Yazıtlarında ak (ak termel “Ak Termel ırmağı” T I/25), kara (kara göl “Kara göl” KT K/2), kök (kök tengri “Mavi gökyüzü” K D/1, BK D/2; kök ön “Kök Ön ırmağı” T I/15) yeşil (yaşıl ögüz “Sarı ırmak” KT D/1, BK D 15) gibi renk sıfatları ile yer adları yapılmıştır (Tekin, 2003 ve 2010; Akar, 2006: 51-52). Türk kültüründe renklerin bir yerin niteliğini göstermenin yanında sembolik anlamlar da taşıdığı bilinmektedir. Gabain (1968: 107); Çinliler, Moğollar ve Türklerin yönleri benzer renklerle ifade ettiğine dair önemli bilgiler verir. Buna göre yeşil (gök) doğuyu, ak batıyı, kırmızı güneyi, sarı merkezi, kara da kuzeyi göstermektedir.

Bahaeddin Ögel de bu konu ile ilgili olarak, Mete Han’ın Çin ordusunu kuşatması münasebetiyle Çin kaynaklarından naklen şu bilgiyi vermektedir: “Hun atlı birlikleri (Çin ordusunun çevresinde, şöyle düzenlenerek yer) almışlardı: Beyaz atların hepsi batı yönünde yer almışlardı. Mavi (yani kırmızı) atlar ise doğuda sıralanmışlardı. Bütün siyah atlar kuzeyde; kırmızı (yani doru veya al) atlar ise güneyde yer almışlardı.” (Ögel, 1984: 176-177).

Bu bilgilerden açıkça anlaşıldığına göre Türkler tarihlerinin en eski zamanlarından başlayarak, uzun zaman beş ana renk olarak kara, ak, kırmızı, yeşil ve sarı renkleri esas görmüş ve bu renklerden her birini dünyanın dört yönü ile merkezini ifade etmekte kullanmışlardır. Buna göre, tekrar hatırlatmak gerekirse merkez=sarı, doğu=yeşil (veya gök; gök renk günümüz Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi bazen yeşil, bazen de mavi anlamını ifade eder şekilde kullanılmaktadır); batı=ak, güney=kırmızı (kırmızı, al) ve kuzey=kara renklerle ifade edilmiştir (Genç, 1997: 1077).

Oğuz Kağan destanında; gök, kırmızı, al, ak, kır, ela, kara gibi renkler ön plana çıkmaktadır. Oğuz kağanın yüzünün gök olması, birinci eşinin gökten inen gök bir ışıktan çıkması, ordusuna kılavuzluk eden kurdun gök renkte olması kutsallıkla ve tanrıyla bağdaştırılabilir (Heyet, 1996: 59). Çünkü mavi genellikle gök rengi olarak kullanıldığı için Tanrı'nın ululuğunun ve yüceliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında Türk kültüründe gök, semavî bir kavram olarak; Gök Tanrı, gök kurt (Bozkurt), gök boynuzlu keçi, gök öküz, gök Türk, gök yüzlü Oğuz şekillerinde karşımıza çıkar (Bayat, 1993: 52).

Dede Korkut Hikâyelerinde; kara, ağ/ak/ağca, al/ala, kırmızı/kırmızı, boz, gök, sarı renkleri hâkimdir. Kara, bir taraftan suç ve kötülük olarak değerlendirilirken, bir taraftan da sadakat, sebat, dayanıklılık, ihtiyat, bilgelik ve güvenilirliğin simgesi olarak görülmüştür (Dilaçar, 1988: 15). Bunun yanında Dede Korkut Hikâyelerinde, ak erkek çocuğu, kırmızı kız çocuğu, kara ise çocuksuzluğu sembolize etmektedir. Çünkü hikâyede; Bayındır Han bir yere ağ otağ, bir yere kırmızı otağ, bir yere kara otağ kurdurur. Oğlu olanlar ağ otağa, kırmızı olanlar kırmızı otağa yerleşir. Oğlu kırmızı olmayanların ise kara otağa alınmasını, altına kara keçe döşenmesini, önüne kara koyun yahnisinden konulmasını emreder (İnan, 1987:173).

Renk adları, yerleşim bölgesinin arazi durumu, bitki örtüsü ve iklim özelliklerindeki renk unsurlarının ön plana çıkarılarak kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Örneğin boz kelimesi ile yapılan yer adlarının bulunduğu bölgenin kıraç, gök/yeşil kelimeleri ile oluşturulmuş yer adlarının bulunduğu yer ise ormanlık yahut yeşillik bir alan olduğu anlaşılmaktadır. Yer adlarındaki renkler, yalnızca arazinin fizikî görünümünü bildirmekle kalmayıp yönleri de sembolik olarak ifade ederler. Türk dilinde, kök doğuyu, kırmızı güneyi, ak batıyı kara da kuzeyi sembolize etmektedir (Gabain, 1968: 109). Bu bakımdan yer adlarında geçen yukarıdaki dört rengin aynı zamanda birer yöne işaret ettiğini hatırdan uzak tutmamak gerekir. Ayrıca, Türk kültüründe renkler, iyilik, güzellik, temizlik, arılık, kötülük, doğruluk, haklılık, yücelik, ululuk, güçlülük gibi başka anlam derinliklerine de sahiptir (Genç, 1997: 1079, 1080).

Renklerin yer adlarında kullanılma sebebi olarak öncelikle yerleşim yerinin fiziksel özellikleri gelir. *gök ova*, *sarı kaya*, *boz yaka*, *kırmızı iniş* gibi isimlendirmelerde ikinci unsurların (tamlanan) 'renk' özellikleri ön plana çıkarılmıştır. İkinci olarak da renklerin, yer isimlerinde, sembolize ettikleri yönlere göre görev aldıklarını düşünmek gerekir. Fakat renklerin yön bildirme görevleri, yerin fiziksel özelliklerini nitelemeleri kadar yaygın ve kesin değildir.

## Araştırma Sahası, Veriler ve Yöntem

Bu çalışmada, Antalya ili Alanya ilçesi sınırları içinde bulunan yer adlarındaki renk unsurları, tamlama oluşturma biçimleri ve kullanım sıklıkları ile ele alınmıştır. Renk adlarının durumu; sayı, sıklık, yer adı türü, eklendiği yer adına kattığı anlam ve işlev bakımından ele alınmıştır. Yöntem olarak derleme ve tarama yöntemleri kullanılmıştır. Malzeme, dört farklı kaynaktan temin edilmiştir. İki ilçeye belediyesiyle ilçe tapu müdürlüğünden alınan kayıtlardır. Diğerleri bölge için düzenlenmiş 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritalar ve saha derlemeleridir. Bölgede yaşayan ve belli yaşın üzerindeki kişilerle yapılan görüşmelerden de sözlü veriler elde edilmiştir.

## Alanya Yer Adlarında Renk Adları ve Renklerin Kullanımı

Bu çalışmada ele alınan yerleşim yeri adları özellikle mesken olarak kullanılan meskûn yerlerin adlarıdır. Bu meskûn yerlerin adları iskân ve beşerî yerleşme sonucu ortaya çıkan adlardır. Bu adlar köy, mahalle, mevki, cadde, sokak gibi sürekli yerleşim yerleri ile yayla, vadi, dağ, koy, sahil gibi geçici yerleşim yerleri ve çeşme, mezarlık, köprü, kule gibi mimari olarak yapılan yerleşim yerlerinin adlarıdır.

Alanya ilçesi yer adlarında *ak*, *akça*, *akçalı*, *ala*, *alaca*, *arap*, *boz*, *çakır*, *gök*, *gökçe*, *gökçen*, *gövez*, *kara*, *karaca*, *kırmızı*, *kırmızılca*, *kır (gır)*, *sarı*, *yeşil* renklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu 19 renk adı içinde yoğun olarak tercih edilen, *kara*, *ak*, *kırmızı* ve *sarı* renkleridir. Diğer renk adları daha az tercih edilmiştir.

Türk lehçelerindeki renk adları üzerine bir araştırma yapan I. Laude-Cirtautas, *kara*, *ak*, *kırmızı*, *yaşıl* ve *sarı*'nın her yeri ve her şeyi adlandırmakta yaygınlığını, ikinci sırada yer alan *ala*, *kök*, *boz* ve *kır* renklerinin ise yalnızca belli nesnelere adlandırmakta kullanıldığını tespit etmiştir (Gabain, 1968: 108).

Bizim bu çalışmamızda ilk üç sırayı Türk lehçelerinde de ilk sıraları alan *kara*, *ak*, *kızıl* ve *sarı* renkleri olurken bu renkleri *gök*, *kır* ve *yeşil* renkleri takip etmiştir.

**Kara:** Alanya ilçesi yer adları içinde en çok tercih edilen renk *kara*'dır. Kara renk adı derlenen malzemeler içinde toplamda 35 kez kullanılmıştır. 34'ünde tamlama olarak kullanılan sözcük, bir yerde "ağzıkara" şeklinde birleşik sözcük türünde oluşturulmuştur. Bu tamlamalara tür olarak bakıldığı zaman 1 adedi isim tamlaması (*karaoğlu*) iken 33 adedi sıfat tamlaması şeklinde kurulmuştur. Bu sıfat tamlaması içine 2 yerde karşılaşılan *karamanlar* ve 1 yerde karşılaşılan *karamanlı* adı da eklenmiştir. *Karaman* yer adının eklenme sebebi, Şahin (2015a: 52-53)'in de belirttiği gibi *karaman* sözcüğünün temelde *kara* sözcüğüne dayandığını, bu renk adına {+mAn} eki getirilmek suretiyle, *kara* yağız insanların (ya da *kara* yağız olması dilenen bebeklerin) ve *kara* renkli koyunların *karaman* biçiminde adlandırıldığını; bu adlandırmadan *karaman* kökadının, bu kökadına bağlı olarak da yeradları meydana geldiğinin düşünülmesidir. *Kara* sözcüğüyle ilgili 1 adet de *karaağız* tamlaması yerine *ağzıkara* şeklinde oluşan birleşik sözcük mevcuttur. *Kara* renk adı genel olarak bakıldığında en çok *gedik* (3 yerde), *tepe* (2 yerde) ve *pınar* (2 yerde) adlarıyla tamlama oluşturmuştur. Bunların dışındaki tamlamalarda isim unsurları birer kez kullanılan isimlerdir.

Clauson *kara* kelimesini "pejorative" yâni "aşağılayıcı olarak" anlamlandırmakta ve misâl olarak *kara* bodun'u soyluların aksine sıradan insanlar olarak tanımlamaktadır. Yine *kara-* kelimesinin diğer bir anlamını "bakmak" olarak vermekte ve bunun diğer alternatiflerinin *karas-*, *karala-*, *karak-*, *karap-* olduğunu belirtmektedir (Clauson, 1972: 645). Sevortyan'ın sözcük hakkındaki açıklaması şöyledir: siyah anlamında bütün kaynaklarda geçer. Bazı kaynaklarda özelleşmiş, mecazlaşmış ve bağlantılı anlamlar kaydedilmiştir. Mecazlaşmış anlamlar, bitki ve hayvan adlarında *kara* sözcüğünün kullanımı ile ilgili kaynaklarda verilmiştir. *Kara* sözcüğünün semantik tarihçesi için Moğolca ve Farsça karşılaştırmalar verilmiştir. Para adlarında *kara* sözcüğü tanımlayıcı olarak kullanılmıştır. Doerfer, *kara* sözcüğünün Moğolcaya geçtiğini söylemiştir. Räsänen'e göre hem Türkçe hem Moğolca sözcükler eski akrabalıdır. Bazı kaynaklarda mesela; Drevnetyurskiy Slovar'da *kara* 'siyah' (1969: 422); *kara* 'yığın, kalabalık' (1969: 423) ile eş gösterenlidir (Sevortyan, 1997: 286-287; Atmaca, 2016: 780).

Türklerde matem rengi olarak giyim-kuşam kültürüne de yansıyan *kara* renginin Türk mitolojisinde *ak* rengine bir zıtlık olarak kullanıldığı ve yer altı tanrısı Erlik için de kullanıldığı bilinir. Yine Divânü Lügâti't-Türk (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 684-685)'e bakılırsa *kara* ve *karadan* türeyen sözcüklerin anlamları olumsuzdur. Hatta Anadolu Türkçesinde kullanılan *kara çalmak*, *karalamak*, *kara yazgı* vb. kalıplar da *kara* renginin olumsuz anlamlarından türemiştir. *Kara* rengi, ölümü hatırlatan 'karalar giymek, karalara girmek' biçimiyle XVI. yüzyıla ait Revani Divanı'nda :

Kankı âşık kim senşn zülfüne gönlün bağlar

*Karalar giymiş* bulutlar anın için ağlar (Revani, XVI.39; Tarama Sözlüğü, C. IV, 2009c: 2264) şeklinde geçer.

*Kara* sözcüğünün rengiyle ilgili olumsuzluğunu ortaya koyan en iyi örnekler hiç şüphesiz Dede Korkut Hikâyeleri'nde yer alır. Dede Korkut Hikâyeleri içinde bilinirliği fazla olan Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu Hikayesi'nde "Bir yire ağ otağ bir yire kızıl otağ bir yire *kara* oğ kurdurmuş-idi. Kimün ki oğlı kızı yok *kara* otağa kondurun, *kara* kiçe altına döşen, *kara* koyun yhnısından önine getirün, yir-ise yisün yimez ise tursun gitsün dimiş-idi. Oğlı olanı ağ otağa kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlı kızı olmayanı Allah Taâla kargayupdur, biz dahı kargaruz bellü bilsün dimiş idi." (Ergin, 2009: 78) cümleleri de *kara* sözcüğünün Türk kültüründe renk adı olarak olumsuz kullanımına örnektir.

*Kara* sözcüğü Tarama Sözlüğü'nde iki anlamıyla geçmektedir. Tarama Sözlüğünde "1. Ayıp.

Dağ-ı siyah-ı sinemiz örtüle mevc-i eşk ile

Bir gün ola ki Bakıyâ görmeye kimse karamız (Baki, XVI. 133)

2. Zenci (Ol yerde hezar Zengiler hazır imiş, bizi tutup meliklerine ilettiler. Gördüm taht üzerinde bir *kara* oturur, eğer dev görse bîhuş olaydı.) (Ferec. XV. 120) (C. IV, 2009c: 2252) anlamları ve örnekleri mevcuttur.

Kara rengine Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa, adlandırmada ilgili yerin güneşi az olması, mevkisinin karlı ve rüzgarlı olması, ilgili mevkideki bitkilerin veya nesnelerin renginin karaya yakın olması, ilgili mevkideki ağaçların azlığı, ilgili mevkideki toprağın türü ve rengi, ilgili mevkilerin çevrelerine göre daha yüksekte olmaları (kara renginin 'tepe, tümsek, yüksek tepe' anlamı için bkz.: Kononov, 2015: 187), isim ve unvanlarla birlikte kullanılırken de ilgili kişi(ler)in esmer tenli olmaları gibi özelliklerin devreye girdiği tespit edilmiştir.

**Tablo 1.** Tamlama şeklinde kullanılan "kara" renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Sularla İlgili Adlar	Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar	Bitkilerle İlgili Adlar	Organlarla İlgili Adlar	Hayvanlarla İlgili Adlar	Unvan/Sülale ile İlgili Adlar	Sıfat özelliği Gösteren Adlar	Toplam
<b>Kara</b>	10	2	1	4	5	1	7	4	34

### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Karabatak S.  
 Karabelen Mez.  
 Karaburun Koy.  
 Karagedik Mah.  
 Karagedik Mev.  
 Karagedik Sah.  
 Karaketir S.  
 Karataş S.  
 Karatepe D.  
 Karatepe S.

### Sularla İlgili Adlar

Karapınar Ç.  
 Karapınar Mah.

### Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar

Karakışla Mah.

### Bitkilerle İlgili Adlar

Karaağaçlı Mah.  
 Karabeladan Mah.  
 Karaçaltı S.  
 Karasaz S.

### Organlarla İlgili Adlar

Ağzıkara C.  
 Hasan Karagöz S.

Karabaçak Cad.

Karaboynuzlar K.

Karakan S.

### **Hayvanlarla İlgili Adlar**

Karabüllü S.

### **Unvan/Sülale ile İlgili Adlar**

Karahacı S.

Karakocalı Cad.

Karakocalı Mah.

Karamehmetler S.

Karaoğlu S.

Karayusuf Cad.

Karayusuflar S.

### **Sıfat Özelliği Gösteren Adlar**

Karazor S.

Karamanlar Mah.

Karamanlı K.

Karamanlı K.

**Ak:** Alanya ilçesi yer adlarında *kara* renginden sonra en fazla yeri *ak* rengi almaktadır. *Ak* rengi 15 farklı tamlamada 16 kez kullanılmıştır. Bu renk iki kez *han* adıyla kullanılırken diğer adlarla birer kez kullanılmıştır.

Türk kültüründe iyilik sembolü olarak görülen *ak* rengi, Türk mitolojisinde hayır ilahı olarak görülen iyilik tanrısı Ülgen'i temsil etmektedir. *Ak* rengi kuzey Türkleri arasında cennet manasına gelmektedir ve Türkler kendileri için kutsal olan her şeye *ak* anlamını vermişlerdir (Yıldırım, 2012: 2). Anadolu Türkçesinde kullanılan *yüzü ak olmak*, *aksakal* vb. kalıplar da sözcüğün toplum içindeki olumlu anlamlarının göstergelerindedir.

*Ak* renginin etimolojisi ve anlamlarına bakılınca bazı bilim insanlarının görüşleri şöyledir. S. Nişanyan'ın aktardığına göre sözcük, "Oğuzlarda herhangi bir şeyin beyaz olanı, Türkler arasında atın rengini anlatmak için kullanılır. Eski Türkçe *ak*: beyaz, özellikle at rengi. Akdeniz ve akyel deyimlerinde 'güney' anlamındadır. *Ak pak*, *akciğer*, *akçıl*, *Akdeniz*, *akla-*, *aklan-*, *aklat-*, *aksaçlı*, *apak*, *göz akı*, *yüz akı*" (Nişanyan, 2020: 36) olarak geçer. W. Radlov da sözcüğün beyaz manasına geldiğini ve ayrıca düz beyaz, yüz akı, göz akı, yumurta akı ve dürüstlük anlamların da olduğunu belirtir. *Ak süök* tamlamasında da *ak*'ın soyluluk belirten bir sıfat olduğunu ifade eder (Radlov, 1893: 88). Yudahin de *ak* sözcüğünün beyaz manasına geldiğini ve ayrıca süt ve süt mahsulleri, yumurta akı, masum, suçsuz, temiz, namuslu, hakikat, hakiki ve haklı anlamlarına geldiğini aktarır. K. Yudahin *ak süök*, *ak üy*, *ak bata* gibi kullanımlara da değinmiştir ve *ak üy*'ün beyaz oba, zengin oba anlamlarına gelirken, *ak süök*'ün kemik, beyaz kemik, asilzâde manalarına geldiğini izah eder (Yudahin, 1945: 11). G. Vambéry, *ak*, *aq* sözcüğünü "ay, ey" sözcüğüyle alakalı görürken (Vambéry, 1878: 5), Osman Nedim Tuna, *ak* sözcüğünün komşu seslilerin tesiri sonucu meydana geldiğini söyler (Tuna, 1960: 214). Benzing'e göre *ak* sözcüğü Toharcadaki 'arki'den gelir (Benzing, 1953: 72). K. Menges, M. Räsänen ve C. Brockelmann sözcüğün Çince kaynaklı olduğunu söyler. Sevortyan, sözcüğün anlamlarını "1. Beyaz, beyazlık, göz lekesi / yumurta akı, saç aklığı sarışın (saçlı), beyaz suratlı, süt, süt ürünleri, ince beyaz kumaş, (nevresim) kumaşı, beyaz et; 2. Temiz (temel ve mecazî anlamlar), masum, suçsuz, lekesiz, günahsızlık, masumluk, doğru, dürüst, samimi; 3.



Güzel, şık, harik, muhteşem” (1974: 116-117; Atmaca, 2016: 728) olarak verir. Doerfer, çalışmasında *ak* sözcüğünün etimolojik kökeni hakkında bilgiler verdikten sonra sözcüğün Türk kültüründeki yerine değinmiştir. Sözcükle ilgili farklı görüşler olsa da günümüzde bilim âleminin *ak* sözcüğünün Türkçe kökenli olduğu üzerinde ortaklaştığı görülür. Karaağaç (2008: 15)’ın Verintiler Sözlüğü’ne göre *ak*, Türkçeden *Arnavutçaya*, *Bulgarçaya*, *Ermeniceye*, *Farsçaya* ve *Urducaya* geçen sözcüklerden biridir.

Türk toplum yaşantısında saflığın, temizliğin iffetin timsali olan *ak* renginin önemi, en güzel biçimde Bahattin Ögel tarafından verilmiştir: Türklerde *aklık* temizliktir, arlıktır, yüceliktir ve büyüklüktür. Yaşlılık, tecrübe ile dolu oluşuktur ve kocalıktır. Devletin ululuk, adalet ve güçlülüğün bir sembolüdür. Devlet büyüklerinin özellikle savaşlarda giydikleri elbise rengidir. Askeri birliklerin içinde üst subay komutanları, kendilerini askerden ayırabilmek için beyaz renkteki kıyafetleri giymeyi tercih etmişlerdir” (Atmaca, 2016: 728).

Türkçenin çağdaş lehçelerinde *ak* renginin serüvenine bakılınca en dikkat çekici özelliklerden birine Tuva Türkçesinde rastlanmıştır. Tuva Türkleri’nin *ak* rengini diğer renklerin açık tonlarını ifade etmek için de kullandıkları görülür. Örnek olarak *ak-kızıl*, pembe rengi ifade ederken; *ak-kök* de açık mavi rengi ifade etmektedir (Arıkoğlu ve Kuular, 2003: 3).

*Ak* renge Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa, adlandırmada bitkinin rengini aktarmak amacıyla, güneş ışığını daha iyi aldığını göstermek amacıyla, ilgili mevkideki kayaların ve taşların kar gibi beyaz olmasıyla, ilgili mevkideki kayaçların kar ve yağmurun etkisiyle toprağın rengini beyaza boyamasıyla, ilgili organla kullanılırken organın renginin beyaz olmasıyla, ilgili mevkinin çok kar almasıyla, isim ve unvanlarla birlikte kullanılırken de ilgili kişi(ler)(n)in beyaz tenli olmaları gibi özelliklerin devreye girmesiyle ilgilidir.

**Tablo 2.** *Tamlama şeklinde kullanılan “ak” renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri*

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar	Alet-Eşya Adlarıyla İlgili Adlar	Bitkilerle İlgili Adlar	Organlarla İlgili Adlar	Gün, Ay, Yıldız, Güneşle İlgili Adlar	Unvan/Sülale ile İlgili Adlar	Sıfat Özelliği Gösteren Adlar	Toplam
<b>Ak</b>	3	6	1	1	1	1	2	1	16

#### **Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar**

Akdağ D.

Akbelen S.

Akyar S.

#### **Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar**

Akçatı Mah.

Akdam M.

Akhan D.

Akhan S.

Akkale C.

Dim Akköprü K.

#### **Alet-Eşya Adlarıyla İlgili Adlar**

Akdemirler S.

#### **Bitkilerle İlgili Adlar**

Akgüller C.

### **Organlarla İlgili Adlar**

Akkaş S.

### **Gün, Ay, Yıldız, Güneşle İlgili Adlar**

Yaylalı Akgün M.

### **Unvan/Sülale ile İlgili Adlar**

Akçırahan S.

Akşebe Sultan M.

### **Sıfat Özelliği Gösteren Adlar**

Akmanlar S.

**Kızıl:** Kara ve ak renginden sonra en fazla kullanılan renk adı *kızıl*'dir. Bu renk adı toplam 8 farklı tamlamada 10 kez kullanılmıştır. *Kızıl* rengi bir kullanımda tamlama şeklinde kullanılmamış *kızıllar* şeklinde çokluk ekli olarak kullanılmıştır. Bu kullanımı da katarsak, kızıl yer adı olarak toplamda 11 kez kullanılmıştır. *Kızıl* rengiyle 3 kez kullanılan *alan* adı dışındaki diğer adlar, *kızıl* rengiyle tamlama olarak birer kez kullanılmıştır. *Kızıl* rengi, kırmızı ve al rengi düşünüldüğü zaman yerleşim yeri adlarında o iki renge oranla çok fazla kullanılmaktadır. Dede Korkut Hikâyeleri'nde de Bayındır Han, bir yere *kızıl* otağ kondurmuştur ve o otağa kızı olanları yerleştirmiştir.

Clauson (1972: 683) sözlüğünde *kızıl* rengini (< kız+ + +sıl (i.i.y.e.)) şeklinde geçer der ve sözcüğün *kız*'dan türemiş bir ad olduğunu, anlamının da "1. Kırmızı; 2. Açık, derin; 3. Bir çeşit kırmızı kuş; 4. Bir çeşit şahin" olduğunu verir. Sevortyan sözcüğün anlamlarını "1. Kırmızı (kaynakların çoğunda geçer), al; 2. Kırmızimsı sarı, bal rengi, al donlu (at cinsi); 3. Güzel; 4. Harmanlanmış (tahıl ürünü), zahire, buğday; 5. Altın, altın para; 6. Kızıl hastalığı, çiçek hastalığı; 7. Pas olarak vermiştir. Sevortyan, sözcüğün yapısını *kız* + *-kıl* olarak kaydetmiştir. Sonra da bazı Türkologların sözcük hakkındaki köken bilgisi açıklamasına yer vermiştir. Vambery, *kız* 'kırmızılık', *kız-* 'ısınmak', *kızıl* 'kırmızı' sözcüklerinin köken bağlantısına dikkat çekmiştir. Radloff ve Bang da bunu tespit etmiştir. Kononov'a göre *kızıl* 'kırmızı', fiilden türemiş *kız* (< *kı+* -*z*) 'kırmızı' sıfatının + -gıl ~ -kıl küçültme ekini almış biçimidir (Atmaca, 2016: 842).

Türk tarihinde önemli bir konu olan kızıl elma mevzusu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Türkler için yeryüzündeki bütün Türkleri birleştirip büyük bir devlet kurmayı amaç edinen bu ülkü, neden kızıl bir elmaya benzetilmiştir? Radlov kızıl renginin açıklamalarının arasında *kızıl elma* mevzusuna da değinmiştir. Radlov *kızıl elma* mefhumunu Rum toprakları olarak açıklamakta ve bunun aslında Rum kilisenin kubbesinde asılı olan bir top olduğunu belirtmektedir (Radlov, 1893: 827).

*Kızıl*, Türklerde kırmızı rengin en yaygın ve tek adıdır. Kırmızı rengi, Eski Türkçede yoktur. Kızıl, kan rengini ifade eden bir deyimdir. Abidelerde *kızıl kanın töktü* ifadesi, Dede Korkut'ta geçen *boynundan su gibi kan aktı yerine kızıl aktı* denmesi *kan-kızıl* anlayışının ve söyleşinin bir ifadesi olarak misâl gösterilebilir (Ögel, 1984: 417). Osmanlı'da da kızıl saygın bir renktir ve Osman Gazi'nin savaşlarda *kızıl* sancak kullandığı bilinir.

Eski Türk Edebiyatı'nda hilenin sembolü 'kızıl tilki'dir. Buradan kızılın kurnazlık ve hilekârlık anlamlarında kullanıldığı anlaşılır. Kutadgu Bilig'de 'kızıl dil' kötü dil anlamında kullanılmıştır. Burada düşünüp taşınmadan, sonunun nereye varacağını hesaplamadan sarf edilen sözlerin, insanın başına dert açabileceğini, dil yüzünden insanın belaya saplanıp zarar görebileceğini ifade etmektedir (Ayaz ve Ayaz, 2013: 304).

*Kızıl* rengine Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa, adlandırmada toprağın rengini aktarmak amacıyla, kayaçların, kar ve yağmurun etkisiyle toprağı kızıl renge boyadığını göstermek amacıyla, ilgili mevkideki kayaların ve taşların kırmızıya yakın olmasıyla, ilgili mevkideki yapının renginin kırmızıya

yakın olmasıyla, ilgili yerdeki toprağın veriminin daha az olmasıyla gibi özelliklerin devreye girmesiyle ilgilidir.

**Tablo 3.** Tamlama şeklinde kullanılan **kızıl** renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar	Alet ve Eşyalarla İlgili Adlar	Toplam
<b>Kızıl</b>	6	3	1	10

#### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Kızılalan Mev.

Kızılalan Orman P.

Kızılalan Yay.

Kızıлтаş S.

Kızılçukur Yay.

Kızıl Vadi V.

#### Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar

Kızıldam Mev.

Kızılkuyu Cad.

Kızılkule K.

#### Alet ve Eşyalarla İlgili Adlar

Kızılkese Mev.

**Sarı:** Sarı rengi, oluşturduğu tamlama sayısı ve kullanım sıklığı bakımından dördüncü sırada yer almaktadır. Bu renk tamlama olarak 6 farklı tamlamada 6 kez, bir kullanımda da çokluk eki alarak *sarılar* şekli ile 1 kez olmak üzere toplamda 7 kez kullanılmıştır. *Sarı* rengi genel olarak yer adlarında en çok tercih edilen dördüncü renktir. 3 yerde sülale adıyla kullanılan sözcük birer defa da *in*, *alan* ve *su* adıyla tamlama yaparak kullanılmıştır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde sarı; “*güneş ışığının ayrışma tayfında yeşil ile portakal rengi arasında olan renk, altının rengi olarak ve soluk, solgun*” (Türkçe Sözlük, 2011: 2035) olarak mânâlandırılmaktadır. *Sa:rı* için bazı kaynaklarda “*yumurta sarısı*” mânâsı verilir (Türk., Tür., Hog., Tat.). Meselâ Başkırca yumurtka xarıxı “*yumurta sarısı*”. Çuvaşçada sarã, “*sarılık hastalığı*” mânâsında, Özbekçede sarıq, Tatarcada sarı av<sup>2</sup>ıruv<sup>2</sup>ı, Kırgızcada sarı o:ru. Yakutçada arı: “*yağ*”, Osmanlıcadaki sarı yağ tâbiri ile alâkâlıdır. Çuvaşça sarã “*kızıl*” kelimesi Moğol dillerinde dengine sâhiptir; krş. Çuvaşça sarã xër “*kızıl kız ve Kalmukça şar noyhn*, Buryatça angir şara duuxey ile Çuvaşça sarã xëvel “*tan kızılığı*” ve Buryatça şara nara aynı mânâdadır (Yıldırım, 2012: 29).

Sevortyan, sa:rı < sarıg sözcüğünün anlamlarını “1. Sarı; 2. Kumral, sarı saçlı, sarışın; 3. Kırmızımsı, sarı bal rengi, al donlu, turuncu, altınsı; 4. Açık doru; 5. Siyah yeşil ve kuyruklu açık doru renk; 6. Kır; 7. Ak, beyaz; 8. Beyaz, açık renkli; 9. Soluk/solgun; 10. Açık kırmızı; 11. Açık renkli, güzel; 12. Olgun, sulu; 13. Yağ” olarak vermiştir. Araştırmacıların bazıları bu sözcüğü, Moğolca sira sözcüğüyle karşılaştırmıştır (Atmaca, 2016: 634).

*Sarı* rengi, renk adı olarak Türk lehçelerinde *sarıg*, *sarıq*, *sarış* ve *sarı* olarak yaygın biçimlerde kullanılmaktadır. Özellikle etnonimlerde (Sarı-Kıpçak, Sarı-Uygur, Ceti Sarı) ve toponimlerde (Sarıağaç, Sarıkamış) yaygındır (Kononov, 2015: 199).

Sarı rengine Alanya ilçesi açısından bakılınca yörede kişi, sülale ve boylara o topluluğun belirgin özelliği durumundaki ten rengine bağlı olarak verilmiş, böylece belirli bir çoğunluğun vasfını anlatan sözcük olmuştur. *Sarı* rengi, *Sarılar* ve *Sarı Hasanlı* yer adlarında kişi ismini; *Sarı Kadioğlu* yer adında ise boy ve sülale adlarını nitelerken *Sarı Hasanlı Kadioğlu* adında da hem kişi adını hem de boy ve sülale adını birlikte nitelemiştir. Sarı adı yörede daha çok ten renginden dolayı kişilere/sülalelere verilen adlarla ilgilidir. *Sarin*, *sarıtaş* ve *sarısu* yer adlarında ise coğrafi nesnelere renginden dolayı bu adlar tercih edilmiştir.

**Tablo 4.** Tamlama şeklinde kullanılan “sarı” renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Sularla İlgili Adlar	Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar	Toplam
Sarı	2	1	3	6

#### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Sarıalan S.

Sarin S.

#### Sularla İlgili Adlar

Sarısu S.

#### Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar

Sarı Kadioğlu S.

Sarı Hasanlı Cad.

Sarıhasanlı Kadioğlu C.

**Gök:** Gök rengi, oluşturduğu tamlama sayısı ve kullanım sıklığı bakımından dört ana renkten sonra beşinci sırada yer almaktadır. Bu renk, 3 farklı tamlamada 3 kez kullanılmıştır. *Gök* rengi genel olarak Türkiye genelindeki tüm yer adlarında en çok tercih edilen beşinci renktir. *Gökçe* ve *gökçen* gibi gök kendisinden türemiş örnekleri de olan *gök* sözcüğü birer defa da *bel* ve *kale* adıyla tamlama yaparak kullanılmıştır. Yine burada günümüzde ayrı bir kök haline de gelen *gökmen* sözcüğü de tamlama olarak alınmıştır. Zeynep Korkmaz'ın da çok işlek olmadığını belirttiği {+mAn} “ekinin renk, yer adı ve kişi adları üzerine gelerek sıfat türettiği (daha çok Batı Türkçesinde) de görülmektedir” (2007: 97) biçimindeki tanımı ve bu tanımın akabinde verdiği “gök+men” (2007: 58) örneği de *gökmen* sözcüğünün durumunu ortaya koyan tespitlerden biridir. *Gökmen* sözcüğünün yanında {+mAn} ekiyle oluşturulmuş olan “akman, karaman, kırcaman” (Güllüdağ, 2019: 561) renk adları da mevcuttur.

*Gök*, renk adı olarak yeşil rengiyle aynı anlama gelen Türkçe kökenli renk adlarındandır. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde *gök'e*, “yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, sema, gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi, halk dilinde olgunlaşmamış” (2011: 957) mânâları verilmektedir. *Gök*'ün olgunlaşmamış mânâsına misal olarak “Uzun süren bir kışın karları, soğukları altından fıskıran gök ekinler...” (A. Kabaklı) (Türkçe Sözlük, 2011: 957) verilmektedir. Bununla birlikte *gökten* türemiş, *gökçe* kelimesi ise “gök rengi, mavi, güzel” mânâlarına gelmektedir. “Kutlu melek, yüzü güneş esmeri, gözü menekşe moru, kumral saçı belikli *gökçe* gonca artık yoktur” (T. Buğra) (Türkçe Sözlük, 2011: 957-958) misal olarak verilmektedir.

Türkçede *kök*, esasen bitki ve kuşları adlandırmak için kullanılmıştır. Yukarıda verilen mânâlardan görüldüğü gibi *gök* daimâ yeşil ile beraber algılanmaktadır. Buna gri rengini katmak da mümkündür. Mavi (Arapçadan), lacivert (Farsçadan), gri (Fransızcadan) renkleri hep *gök* içinde birleşmiştir. Yine yeşil rengi de mavi ile beraberdir: gö:k ~ kök ~ ya:şıl ~ yeşil ~ yeşil (Sevortyan, 1980: 67).

Gök ~ gök ~ kök “gök, sema” tüm Türk lehçelerinde mevcut olagelse de Suy., Lob., Alt., Hak., Tuv., Tof., Yak ve Çuv. gibi arkaik Türkçenin diğer sahalara göre daha iyi muhafaza edildiği Türk dünyasının doğu kısmındaki lehçelerde uzun zamandır mevcudiyetini yitirmiştir. K. Yudahin *kök* için lacivert, mavi tanımlamasını yaparak yeşil mânâsının bitkiler için kullanıldığını belirtmiş ve at donlarından kök atın rengini kır olarak vermiştir (Yudahin, 1945: 498; Yıldırım, 2012: 21). Gök rengi Türk lehçelerinde boz, bozumtul, çal (kır), bazen ala renkleriyle de karşılanmıştır (Küçük, 2010: 184).

Oğuz Kağan Destanı’nda *kök/gök* sözcüğünün yüce anlamının yanında mavi, boz, gök anlamlarında da kullanıldığını ve ayrıca özel isim olarak da kendine yer bulduğunu görürüz (Doğan, 2022: 309). Türk mitolojisinde önemli bir yeri olan Bozkurt için *gök*, boz, ala, ağ ve sarı renklerinin de tercih edildiği görülür. Yine kurt anlamına gelen *böri* sözcüğü aynı zamanda gökyüzünün rengini karşılayan boz renginin karşılığıdır ve Moğolcada *börte* veya *berte* gök rengi demektir (Bayat, 1993: 53, 54; Ögel, 1995: 111; Ögel, 2010: 43). Ögel (2010: 44)’in de aktardığı gibi Oğuz Destanı’nda yer alan erkek kutsal kurt anlatılırken ondan “Gök yeveli kurt” olarak bahsedilir.

Türkçede *gök* renginden “-Ar” isimden fiil ekinin eklenmesiyle “göğer-, göver-” fiilleri de türetilmiştir. Eski Türkçede inanılan tanrıya *Gök Tanrı* adının verilmesi, ilk Türkçe yazılı eserlerin sahibi olan Türk devletinin adının *Göktürk* olması, mavi gözlü insanlara lakap olarak *göküş* denmesi, *gökçül*, *gökçe*, *gökçen* gibi renk adlarının türetilmiş olması, Anadolu ağzlarında tohumluk soğanın “*göver*” (Derleme Sözlüğü, C. I, 2009b: 2168) adıyla adlandırılması gibi birçok adlandırma örneği *gök* renginin Türkler arasındaki yaygınlığını göstermektedir. Alanya yer adlarında karşılaşılmamış olsa da Anadolu’da yer adı olarak *Gökova*, *Gökkaya*, *Göktepe*, *Göktaş*, *Gökdere*, *Göktaş*, *Gökburun*, *Gökboyun* gibi örneklerin sayısının fazla olması hep *gök* renk adının Türk kültüründeki yoğun geçmişi, derin kıymeti ve yaygın kullanımıyla ilgilidir.

Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa *gök* rengi, ekseriya bir yerin fiziki özelliğini anlatmak için yeşil rengeyle doğru orantılı olarak kullanılmıştır. Özellikle bir yayla olarak kullanılan *Gökbel Yaylası* adında bölgedeki yoğun yeşilliği tasvir etmek için coğrafi bir ad olan *bel* adıyla tamlama yaparak kullanılmıştır. Yine *Gökkale Caddesi* adında da bölgedeki yapının çevresinin yoğun yeşilliğinden dolayı bu ad verilmiştir.

**Tablo 5.** Tamlama şeklinde kullanılan “gök” renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar	Sıfat özelliği Gösteren Adlar	Toplam
Gök	1	1	1	3

#### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Gökbel Yay.

#### Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar

Gökkale Cad.

#### Sıfat Özelliği Gösteren Adlar

Gökmenler S.

**Yeşil:** Yeşil rengi, oluşturduğu tamlama sayısı ve kullanım sıklığı bakımından gök rengeyle ve kır rengeyle beşinciliği paylaşmaktadır. Bu renk, 3 farklı tamlamada 3 kez kullanılmıştır. *Yeşil* rengi genel olarak Türkiye genelindeki tüm yer adlarında en çok tercih edilen ilk 9 renk adından biridir. *Yeşil* renk adı *gök* renk adıyla aynı anlamda kullanılsa da *gök* renk adı kadar yaygın kullanıma sahip değildir. Yeşil rengi bu çalışmamızda *köy*, *öz* ve *tepe* adlarıyla tamlama yaparak kullanılmıştır.

Türk mitolojisine göre yeşil renk, hayır ilahı Ülgen’in yedi oğlundan biri olan Yeşil Kaan’dan gelmektedir. Bu inanişe göre Yeşil Kaan, bitkilerin yetişip büyümesini sağlamaktadır (Genç, 1999;

1089). Göktürk yazısıyla yazılmış olan Turfan el yazmalarında “yaşıl kaya yayladım” (Ögel, 1984) sözünde ve Kaşgarlı Mahmud’un “kızlar yaranu (cilvelenmeyi ve sevimliyi) bilseler yaşıl giyerler” (Genç, 1997: 1091) sözünde de yeşil rengi geçer.

Türk kültüründe doğu bölgesinin de rengi olan yeşil, yerine göre *gök* ve *mavi* renkleriyle aynı anlamlarda da kullanılmıştır. Yeşil, yapılan kurgan kazılarında da görüldüğü üzere Türk kıyafetlerinde sarı ve kırmızıyla birlikte en çok tercih edilen renktir. “Rus arkeologu S. V. Kiselev tarafından Altay ve Sayan Dağları bölgesinde Tuyahtı denilen yerde açılan bir kurganda hâlâ günümüze kadar korunmuş cesetler bulmuştur. Kurganda ölünün bulunduğu kısım, mezar hırsızlarının tahribinden kurtulmuş ve yerinin yüksekliği dolayısıyla donan iskeletler iyi bir şekilde muhafaza edilmişlerdir. Erkek ölünün elbisesi üç kattan oluşmaktadır. Üst kısmına giydiği elbise koyu kırmızı ortadaki *yeşilimsi* ve en alttaki de altın sarısı ipekten yapılmıştır” (İnan, 1947: 570).

Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa *gök* rengi, ekseriya bir yerin fiziki özelliğini anlatmak için *gök* rengiyle doğru orantılı olarak kullanılmıştır. *Yeşil* renginin çok fazla kullanılmamasının sebebi, *gök* renginin yer adlarında daha çok tercih edilmesinden dolayıdır. Yeşille kurulan tamlamalar bölgedeki yoğun yeşilliği tasvir etmek için kullanılmıştır. Özellikle coğrafi bir ad olan *tepe* ile iki dağ arasındaki geçidi anlatmak için kullanılan *öz* ve bir yerleşim yeri adı olan *köy* ile birlikte tamlama yaparak kullanılmıştır. Yeşil rengi üç kullanımda da Yeşil Kaan’a mitolojik gönderme yapar gibi, ilgili yerleşim yerindeki bitkilerin bitki örtüsü yönünden ortaya koydukları yoğun yeşillikleri göstermek amacıyla kullanılmıştır.

**Tablo 6.** Tamlama şeklinde kullanılan “yeşil” renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar	Toplam
Yeşil	2	1	3

#### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Yeşiltepe S.

Yeşilöz Mah.

#### Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar

Yeşilköy Mah.

**Kır:** Kır rengi, oluşturduğu tamlama sayısı ve kullanım sıklığı bakımından *gök* rengiyle ve yeşil rengiyle beşinciliği paylaşmaktadır. Bu renk, 3 farklı tamlamada 3 kez kullanılmıştır. *Kır* rengi genel olarak Türkiye genelindeki tüm yer adlarında çok fazla tercih edilen ilk 9 renk adlarından değildir. Kırşehir yer adı örneğinde de görülen *kır* renk adı yer adlandırmasının dışında özellikle at donu olarak *kırat*, *demirkırı*, *kırlı beyaz* vb. örneklerde daha fazla kullanılmıştır. Siyahla beyaz arası ara bir renk olan *kır* rengi bu çalışmamızda *unvan/lakap/sülale* adlarının yanında özellikle coğrafi bir ad olan *tepe* adı ile tamlama yaparak kullanılmıştır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’nde *kır*, “beyazla az miktarda karanın karışmasından oluşan renk” olarak tanımlanmaktadır. Misâl olarak da “Gözlerinden, kırları artan sakalına bir iki damla yaş düştü” (F. R. Atay) verilmektedir. Yine *kır*, *aksakal* ifadesinde olduğu gibi yaşlılık sürecini belirten bir ifadedir. “Düşük siyah bıyıklarına, sakalına pek az kır düşmüş, olan Selim Paşa, karısından çok genç görünüyordu” (H. E. Adıvar) (Türkçe Sözlük, 2011: 1412).

Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa *kır* rengi, *tepe* ile birlikte tamlama yaptığı *Kırtepe Sokak* kullanımında tepenin yeşil alan yoğunluğunun az olması ve bunun sonucunda da yöredeki killi toprak rengini anlatmak için kullanılmıştır. Yöresel ağzın bir sonucu olarak *k<g/ğ* değişiminin olduğu *Gır Ali*

*Sokak* kullanımında ve *Kırışağı Köyü* kullanımında *kır* renginin unvan/lakap/sülale adlarıyla birlikte kişilerin saç renginden dolayı bu adlarla anıldıkları sonucuna varılmıştır.

**Tablo 7.** Tamlama şeklinde kullanılan “kır” renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar	Toplam
Kır	1	2	3

### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Kırtepe S.

### Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar

Kırışağı K.

Gıralı S.

**Boz:** Boz rengi, oluşturduğu tamlama sayısı ve kullanım sıklığı bakımından 1 örnekte yer almaktadır. Boz rengi genel olarak Türkiye genelindeki tüm yer adlarında *kara*, *ak*, *kızıl* ve *sarı* renk adlarından sonra en fazla tercih edilen renk adıdır. Türkiye genelinde *Bozyaka*, *Boztepe*, *Bozburun*, *Bozova*, *Bozdoğan* vb. kullanım örnekleri fazla olan bu renk adı özellikle yerin fiziksel özelliklerini nitelemek için tercih edilmektedir. Özellikle açık toprak rengini nitelemek için kullanılan boz rengi, kıraç, ağaçsız veya ağacı, çalısı, yeşilliği olmayan araziye belirtmek için özellikle tamlayan göreviyle tamlamalar oluşturan bir yer adı olarak ön plana çıkmaktadır.

Türkçede boz rengin Avrupalıların gri rengine karşılık geldiği görülür. Moğolca metni tercüme eden Çinli yazar, bir kurdun rengini anlatırken ‘Gök renginde kurt’ demiştir. Bu anlatılan kurdun rengi mavi-gri bir renktir (Ögel, 1998: 575). Bu bağlamda ak, boz, mavi ve ala renklerinin Gök Tanrı inancı ile olduğu bir gerçektir (Bayat, 2002: 523).

Divânü Lügâti’t-Türk’te; “boz: beyaz ile kula arasındaki hayvan rengi, boz kuş: bozkuş, akdoğan; bozla-: deve bağırarak, böğürmek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 597) biçiminde özellikle hayvan renklerini ve hayvan özelliklerini karşılamak üzere kullanılan bu renk adı, Türkçe Sözlükte; “is. 1. Açık toprak rengi. 2. Kül rengi, gri. 3. sf. Bu renklerde olan. 4. sf. Açılmamış, sürülmemiş (toprak)” (Türkçe Sözlük, 2011: 391) olarak yer almaktadır. Derleme Sözlüğünde de; “**boz:** 1. Sürülmemiş boz tarla (Sivas, Kayseri); 2. Kıraç arazi (Ordu)” (Derleme Sözlüğü, C. I, 2009a) anlamları mevcut olan sözcüğün Türk lehçelerinde de “griye çalan kahverengi” (Altay Lehçesi) ve “beyaza çalan kırmızı” (Soyotca) vb. manaları vardır. K. Yudahin, boz renginin ilk anlamı olarak “beyaz, açık kurşuni, kır” anlamlarını vermiştir. Boz rengini at donları ile ifade etmiş ve *kara boz*, *ak boz*, *boz ala at* don örneklerini vermiştir. (Yuhadin, 1945: 135). Hatta Orhun Abideleri’nde Kültigin’in diğer renklerle anılan atların yanında *boz ata* ve *başgu boz ata* bindiği tespit edilir (Yılmaz, 2003: 128-129; User, 2009: 217-218).

Türklerde boz renginin yukarıda da ifade edildiği üzere özellikle at donu olarak yaygın bir kullanım alanı vardır. Kağanlar özellikle ak veya boz renkte ata binerdi. Eski Türklerde açık renkli, beyaz veya boz renkte üç yaşındaki atlar Tanrıya kurban edilirdi. Kurban edilen atlar genellikle *ak-boz kısrak* veya alniak ıtmalı kısrak olurdu (İnan, 1987: 133, 136, 141, 145; Bayat, 1993: 157). Kuzey Türk destanlarından başlamak üzere Dede Korkut’a kadar bu *ak-boz at* deyişi Türk kültür düşüncesinde adeta kök salmış ve yaygın olarak kullanılmıştır (Ögel, 1984: 399).

Alanya ilçesi özelinde bakılacak olursa boz rengi, yer adlarında çok yaygın kullanılan bir renk adı değildir. Kullanıldığı bir örnek vardır ve bu örnekte coğrafi bir ad olan *yer* sözcüğü ile tamlama oluşturmuş ve *Bozyer Caddesi* kullanımını ortaya çıkarmıştır. Burada boz renginin toprağın kıraç, ağaçsız yapısını ve rengini anlatmak için tercih edildiği görülür.

**Tablo 8. Tamlama şeklinde kullanılan boz renginin kullanıldığı sözcüklerin türleri**

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Toplam
Boz	1	1

### Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar

Bozyer Cad.

**Diğerleri:** Yukarıda saydığımız renkler dışında kalan 11 renk daha Alanya ilçesi yer adlarında kendisine yer bulmuştur. Bu renkler ara renkler ve ana renklerin türevleri olan renklerdir. *Kara* renginin türevi olarak 1 örnek ile *karaca* ve yine kara rengini anlatmak için kullanılan *arap* sözcüğü de 3 örnek ile, *ak* renginin türevi olarak 2 örnek ile *akça*, 1 örnek ile *akçalı*, 2 örnek ile *ala* ve 1 örnek ile *alaca*, *gök* renginin türevi olarak 1 örnek ile *gökçe*, 1 örnek ile *gökçen* ve 2 örnek ile *çakır*, *kızıl* renginin türevi olarak 4 örnek ile *kızılca* ve koyu kırmızıya yakın bir rengi anlatan ama köken olarak da *gök* rengine kadar götürülebilen *gövez* rengi de 1 örnek ile tamlama oluşturan renk adlarıdır. *Gövez*, Derleme Sözlüğü'nde "gövez/güvez/gögezi: Koyu kırmızı, vişne çürüğü renk (Samsun; Burdur, Acıpayam-Denizli, Bozdoğan-Aydın, Balıkesir, Kütahya, Yozgat, Milas-Muğla, Mut ve köyleri-Mersin)" (Derleme Sözlüğü, C. III, 2009b: 2170), "gövez rengi: Sarımtırak, kirli kahverengi (Düzce)" (Derleme Sözlüğü, C. III, 2009b: 2170) ve "gögez: Koyu mor renk (Bornova-İzmir)" (Derleme Sözlüğü, C. III, 2009b: 2131) anlamlarıyla yer alır. Antalya yöresinde özellikle Yörükler arasında metin dışı derleme yoluyla tespit ettiğimize göre *gök* rengi "göv" olarak da kullanılmaktadır. *Gövez*, ayrıca Kubbealtı Lugatı'nda "güvez (<gövez < gögez < gök): Mora çalan koyu kırmızı renk: *Anam sana yemeni getirdim... Öteki hem dövmeye devam eder hem de sorardı: Güvez mi?* (Fahri Celâl)" (URL-1) biçiminde mevcuttur. *Gövez* bu özelliklerinden dolayı renk adı olarak ele alınmıştır. Diğerleri kapsamında gövezi de ekleyince renklerle oluşturulmuş toplamda 19 yer adı mevcuttur. Burada yer alan *karaca*, *akça*, *ala*, *alaca*, *kızılca* ve *gökçe* renk adları Türkiye genelinde çok kullanılan renk adlarıdır. Bu renk adlarından özellikle *ala* ve *ala*'dan türeyen *alaca* rengi de renk adı olarak tercih edilen renklere aittir. *Alaca* rengi "(*ala* + *ca* küçültme eki değil 'gibi' fonksiyonundaki eski +*çA* edat fonksiyonlu isimden gelişmiş eşitlik (equative) eki. Radloff sözlüğünde sözcüğün anlamlarını (Osmanlı) '1. Alaca. 2. Rengârenk kumaş. 3. (Azeri) İran'dan Kafkaslara getirilen küçük kara desenli kırmızı kumaş' olarak vermiştir" (Atmaca, 2016: 402).

**Tablo 9. Diğer renklerin kullanıldığı sözcüklerin türleri**

Renk	Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar	Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar	Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar	Bitkilerle İlgili Adlar	Organlarla İlgili Adlar	Çokluk Eki Alan Kök Renkler	Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar	Yalın Hâl Olan (Ad Almayan) Renkler	Toplam
Karaca	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Arap	-	-	-	-	-	3	-	-	3
Akça	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Akçalı	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ala	-	1	-	-	1	-	-	-	2
Alaca	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Gökçe	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Gökçen	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Çakır	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Kızılca	-	-	2	-	-	-	-	2	4
Gövez	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Genel Toplam	2	1	2	2	1	5	1	5	19



### **Coğrafi Mekân ve Fiziki Çevreyle İlgili Adlar**

Akçakaya Mev.

Alacaalan Mah.

### **Tarihi Yapılar ve Mekânlarla İlgili Adlar**

Dim Alacami K.

### **Yerleşim Yerleriyle İlgili Adlar**

Kızılcaşehir Mah.

Kızılcaşehir Kal.

### **Bitkilerle İlgili Adlar**

Çakırkozu S.

Çakırkoz T.

### **Organlarla İlgili Adlar**

Alabacak S.

### **Çokluk Eki Alan Kök Renkler**

Karacalar S.

Araplar K.

Araplar S.

Araplar Çıkmazı S.

Gökçeler Mah.

### **Unvan/Lakap/Sülale ile İlgili Adlar**

Hasan Akçalıoğlu Cad.

### **Yalın Hâl Olan (Ad Almayan) Renkler**

Akça S.

Gökçen Mah.

Kızılca S.

Kızılca C.

Gövez S.

## **SONUÇ**

Alanya ilçesi yer adlarında Arapçadan Türkçeye geçen *siyah* ve *beyaz* renk adlarına baktığımız zaman hiç geçmedikleri görülür. Bunun sebebi yöreye yerleşen Yörük-Türkmenlerin eskiden beri bildiği ve uyguladığı ad verme kültürünü devam ettirmeleri olmalıdır. Özellikle eski ve geleneksel bir kullanım alanı olan ak ve kara sözcükleri kavram alanı olarak beyaz ve siyah sözcüklerinden çok daha farklı anlamları da bünyelerinde taşımaktadırlar. Bu sebeple de siyah ve beyaz sözcükleri sadece Alanya ilçesinde değil Türkiye genelinde de yerleşim yeri adlarında çok fazla tercih edilmemektedirler.

Bu çalışmamız özelinde Alanya ilçesi yer adlarında renklerin özellikle coğrafyanın şekli, toprağın yapısı ve şekli, ormanın sık ve az olması, fiziki durumlar, kayaların ve taşların rengi vb. özelliklere göre

verildiği görülmüştür. Yön adlarıyla ilgili duruma çok detaylı bakılmasa da yer adları verilirken “yön” anlamıyla verilen bir renk adı tespit edilmemiştir. Yapılacak başka çalışmalarda bu konu daha detaylı analiz edilirse daha sağlıklı sonuçlar çıkacaktır.

Alanya ilçesinde kaynak kişilerden derleme dışında beş farklı kaynaktan tarama yoluyla gerçekleştirilen veri toplama çalışması sonucunda toplamda renk adlarıyla ilgili 98 yer adına ulaşılmıştır. Tablolarda da görüleceği üzere bu renk adlarında ana renkler *kara*, *ak*, *kızıl* ve *sarı* ilk dört sırayı paylaşırken, yer adlarının türüne bakıldığı zaman da ilk sıraları sokak, mahalle, cadde ve mevki adları almaktadır. Özellikle sokak adlarıyla ilgili 41 yer adı tespit edilmiştir. Sokak adları çoğunlukla yerel yönetimler tarafından verilen/değiştirilen/güncellenen adlardır. Bu açıdan bakılınca 41 yer adının olması, sonradan verilen adlarda da eski ad verme kültürüne bağlı kalındığını gösterir. Ülke genelinde birçok sokak adının (1. Sokak, 4. Sokak vb.) sayılarla ya da unvanlarla/lakaplarla/kişi adlarıyla oluşturulduğu düşünülürse bu kadar çok renk adının sokak adı olarak verilmesinin sebebi renk adlarıyla yer adı yapmanın kolay olması veya insanların eski verdiği adların bir şekilde yaşamının devam ettirilmesi olabilir.

Alanya yer adlarında renk adlarının kullanılış biçimine bakarsak, bu renk adlarının ana renkler, ana renklerin türevleri ve renk bildiren sözcükler şeklinde oluştuğu görülür. Bu renkler içinde en fazla yer adı ana renklerle ilgilidir. Ana renkler, yer adlarının %79,59 (78 adet)’una tekabül ederken, %17,35 (17 adet)’i ana renklerin türevleriyle, %3,06 (3 adet)’sı da renk bildiren sözcüklerle ilgilidir. Ana renkler içinde en fazla tercih edilen sözcükler *ak*, *kara*, *kızıl* ve *sarı*’dır. Bu renklerin yaygın olarak kullanılması Gabain (1968)’in Türk lehçelerindeki çok sayıda renk adı arasında *kara*, *ak*, *kızıl*, *yaşıl* ve *sarı*’ın her yerde yaygın olduğu ve bunların her şey için kullanılabileceği tespitinin yer adları için de geçerli olduğunu göstermektedir. Bu durum, Alanya yöresindeki yerel halkın yer adı verme yöneliminin geleneksel Türk kültüründen uzak olmadığını göstermektedir.

Alanya yöresindeki yer adları içinde renk adlarıyla kurulan yer adları genel olarak incelendiği zaman ortaya çıkan sonuç, yöre insanının renk adlarını kullanma yöneliminin renklerin temel işlevi olan “herhangi bir şeyin niteliğini aktarma” özelliği doğrultusunda olduğu görülür. Bu bakımdan bakılınca özellikle renk adlarının toprağın veya herhangi bir yapının/nesnenin rengini anlatma, çevrenin renk yönünden fiziki (yeşillik vb.) özelliğini belirtme ve doğada hazır bulunan renklerin doğayla ilişkilendirilerek sunulması işlevlerinde aktarıldığı görülür. Burada özellikle çevrenin renk yönünden fiziki özelliğini belirtme işlevi ile toprak rengini anlatma işlevi en çok tercih edilen işlevlerdir. Herhangi bir nesnenin veya yapının rengini anlatma işlevi daha az tercih edilen işlevdir.

Renk adlarıyla kurulan adların kurulum şekillerine bakılınca yörede 85 renk adı tamlama şeklinde kurulurken 13 renk adı tamlamasız şekilde kullanılmıştır. Tamlamalar kendi içinde incelenince 4 adedi isim tamlaması şeklindeyken 81 adedi sıfat tamlaması şeklindedir. İsim tamlamalarına kendi içinde bakılınca hepsi de belirtisiz isim tamlaması şeklindedir.

Yörede tespit edilen renk adlarına bağlı yer adlarına detaylı analiz edilince özellikle o yerin eski sahibinden veya o bölgede bir değeri olmuş kişilerin adlarından, unvanlarından, sülalelerinden veya lakaplarından faydalanılarak yer adları oluşturulduğu görülür: (Sarahasanlı Kadioğlu, Sarihasanlı, Karamehmetler, Karayusuf, Karayusuflar vb.).

İnceleme neticesinde 7 ana renk, 11 ana renklerin türevleri ve 1 renk bildiren sözcükten oluşan toplam 19 renk adı tespit edilmiştir. Bu renk adlarından biri dışında (arap) hepsi Türkçedir. Bu durum, yöre halkındaki ana dili bilincini, Türkçe renk adlarının yöre insanının dünyasında ve söz varlığında edindiği yeri göstermektedir. Burada özellikle *gövez* sözcüğü gibi yöresel ağızlarda kullanılan bir sözcüğün de renk adı olarak tercih edilmesi yöre insanının yerel ağız özelliklerini de yer adı tercihlerine yansıttıklarını gösterir. Renklerin yer adı türlerine göre dağılımı aşağıda tablolarda verilmiştir:

**Tablo 10.** Renklerin kullanılma sıklığı, tamlama sayısı ve yüzdeler oranları

Renk	Tamlama Sayısı	Oran %	Tamlamasız Kullanım Sayısı	Kullanım Sıklığı	Genel Oran %
Kara	34	40,00	1	35	35,71
Ak	16	18,82	-	16	16,33

Kızıl	10	11,76	1	11	11,23
Sarı	6	7,05	1	7	7,15
Kızılca	2	2,35	2	4	4,08
Arap	1	1,18	2	3	3,06
Gök	3	3,53	-	3	3,06
Yeşil	3	3,53	-	3	3,06
Kır	3	3,53	-	3	3,06
Çakır	2	2,35	-	2	2,04
Akça	1	1,18	1	2	2,04
Ala	1	1,18	1	2	2,04
Karaca	-	-	1	1	1,02
Boz	1	1,18	-	1	1,02
Akçalı	1	1,18	-	1	1,02
Alaca	1	1,18	-	1	1,02
Gökçe	-	-	1	1	1,02
Gökçen	-	-	1	1	1,02
Gövez	-	-	1	1	1,02
Genel Toplam	85	%100	13	98	%100

**Tablo 11.** Sayı ve oran bakımından yer adlarının dağılımı

Türüne Göre Yer Adları	Kullanım Sıklığı	Oran %
Sokak Adları	41	41,84
Mahalle Adları	14	14,29
Cadde Adları	12	12,25
Mevki Adları	6	6,12
Köy Adları	5	5,10
Yayla Adları	3	3,06
Dağ/Tepe Adları	3	3,06
Cami Adları	3	3,06
Akarsu Adları	1	1,02
Çeşme Adları	1	1,02
Kale Adları	1	1,02
Koy Adları	1	1,02
Köprü Adları	1	1,02
Kule Adları	1	1,02
Mezarlık Adları	1	1,02
Sahil Adları	1	1,02
Park Adları	1	1,02
Türbe/Mescid Adları	1	1,02
Vadi Adları	1	1,02
Genel Toplam	98	%100

**Tablo 12.** Renk adlarıyla kullanılan tamlanan öğelerin kullanım sıklığı (ilk 10 liste)

Tamlayan Öğeler	Kullanım Sıklığı	Kullanıldıkları Tamlanan Renk Adları
Alan	5	kızıl (3), sarı (1), alaca (1)
Tepe	4	kara (2), kır (1), yeşil (1)
Pınar	3	kara (3)
Gedik	3	kara (3)
Han	3	ak (3)

<b>Belen</b>	2	<i>ak (1), kara (1)</i>
<b>Taş</b>	2	<i>kara (1), kızıl (1)</i>
<b>Kale</b>	2	<i>ak (1), gök (1)</i>
<b>Koz</b>	2	<i>çakır (2)</i>
<b>Bacak/Baçak</b>	2	<i>ala (1), kara (1)</i>

## Yer Adları Listesi

### Köyler

Araplar K.

Dim Alacami K.

Karaboynuzlar K.

Karamanlı K.

Kıruşağı K.

### Mahalleler

Akçatı Mah.

Akdam Mah.

Alacaalan Mah.

Gökçen Mah.

Karaağaçlı Mah.

Karabeladan Mah.

Karagedik Mah.

Karakışla Mah.

Karakocalı Mah.

Karamanlar Mah.

Karapınar Mah.

Kızılcaşehir Mah.

Yeşilköy Mah.

Yeşilöz Mah.

### Mevkiler

Akçakaya Mev.

Akgün Mev.

Karagedik Mev.

Kızılalan Mev.

Kızıldam Mev.

Kızılkeş Mev.

### Sokaklar

Akbelen S.

Akça S.

Akçırahan S.

Akdemirler S.

Akhan S.

Akkaş S.

Akmanlar S.

Akyar S.

Alabacak S.

Araplar Çıkmazı S.

Araplar S.

Çakırkozu S.

Gır Ali S.

Gökmenler S.

Gövez S.

Hasan Karagöz S.

Karabatak S.

Karabüllü S.

Karacalar S.

Karaçaltı S.

Karahacı S.

Karakan S.

Karakterir S.

Karamanlı S.

Karamehmetler S.

Karaoğlu S.

Karasaz S.

Karataş S.

Karatepe S.

Karayusuflar S.

Karazor S.

Kırtepe S.

Kızıllar S.

Kızıldağ S.

Kızılca S.

Sarı Kadioğlu S.

Sarıalan S.

Sarıin S.

Sarılar S.

Sarısu S.

Yeşiltepe S.

### Caddeler

Akgüller Cad.

Akkale Cad.

Bozyer Cad.

Gökçeler Cad.

Gökkale Cad.

Hasan Akçalıoğlu Cad.

Karabaçak Cad.

Karakocalı Cad.

Karapınar Cad.

Karayusuf Cad.

Kızılkuyu Cad.

Sarı Hasanlı Cad.

### Yaylalar

Gökbel Yay.

Kızılalan Yay.

Kızılçukur Yay.

**Dağlar/Tepeler**

Akdağ D.

Çakırkoz T.

Karatepe D.

**Akarsular**

Akhan Der.

**Koylar**

Karaburun Koy.

**Mezarlıklar**

Karabelen Mez.

**Çeşmeler**

Karapınar Ç.

**Kuleler**

Kızılkule K.

**Kaleler**

Kızılcaşehir Kal.

**Köprüler**

Dim Akköprü Köp.

**Camiler**

Ağzıkara C.

Kızılca C.

Sarıhasanlı Kadioğlu C.

**Vadiler**

Kızıl Vadi V.

**Sahiller**

Karagedik Sah.

**Türbeler/Mescidler**

Akşebe Sultan Mes.

**Parklar**

Kızılalan Orman P.

**Kısaltmalar**

**C.** : Camisi

**Cad.** : Caddesi

**Ç.** : Çeşmesi

**D.** : Dağı

**Der.** : Deresi

**K.** : Köyü

**K.** : Kulesi

**Kal.** : Kalesi

**Koy.** : Koyu

**Köp.** : Köprüsü

**M.** : Mescidi

**Mah.** : Mahallesi

**Mev.** : Mevki

**P.** : Parkı

**S.** : Sokağı

**Sah.** : Sahili

**T.** : Tepesi

**V.** : Vadisi

**Yay.** : Yaylası

**KAYNAKÇA**

Açikel, A. (2003). Artukabad havzası yer adları (1455-1600). *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 181-202.

- Akar, A. (2006). Renge bağılı yer adlandırmalarında Muğla örneğı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2006/1(20), 51-63.
- Aksan, D. (1974). Anadolu yer adları üzerine en yeni araştırmalar. *TDAY Belleten 1973-1974*. 185-193.
- Albayrak, O. (2011). Ordu adının resmi kaynaklardaki yer adları üzerine incelemeler, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ordu Üniversitesi.
- Albayrak, R. (2004). *Toponim teknikleri ve Kafkasya-Borçalı yer adları*. Berikan Yayınevi.
- Arıkoğlu, E. ve Kuular, K. (2003). *Tuva Türkçesi sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atmaca, E. (2016). *Eski Oğuz Türkçesinden günümüz Türkiye Türkçesine söz varlığı ve anlam olayları*. Palet Yayınları.
- Atmaca, E. ve Kaba, O. (2019). Alanya (Antalya) ağızından Derleme Sözlüğü'ne katkılar. (Ed. F. Turan ve Ö. Tabaklar). *Dođumunun 120. Yılında Prof. Dr. Ahmet Caferođlu Hatıra Kitabı* içinde (s. 205-234). İstanbul Üniversitesi & İstanbul Türk Ocakları Şubesi.
- Ayaz, E. S. ve Ayaz, S. (2013). Iğdır ili yer adlarında kullanılan renk adları üzerine bir inceleme. (Yayına Hazırlayanlar: O. Belli ve V. E. Belli). *1. Uluslararası Aras Havzası Sempozyumu (5-8 Temmuz 2010-Kars)* içinde (s. 299-307). Atölye Ofset.
- Başkan, Ö. (1970). Türkiye yer adları üzerine bir deneme. *TDAY Belleten*, 0(0), 237-251.
- Bayat, F. (1993). *Oğuz epik en'enesi ve Oğuz Kağan Dastanı*. Azerbaycan Elmler Akademiyası.
- Bayat, F. (2002). Oğuz Kağan Destanı üzerine yeni düşünceler. (Ed. Hasan Celal Güzel vd.). *Türkler, (Cilt: 3)* içinde (s. 520-526). Yeni Türkiye Yayınları.
- Benzing, J. (1953). *Einführung in das studium der altaischen philologie und Turkologie*. Wiesbaden.
- Bulut, S. (2020). Alanya (Antalya) ağızından "Derleme Sözlüğü"ne katkılar. *ASOS Journal*, 8(111), 117-144.
- Bulut, S.; Albayrak, O.; Oral, M. ve Bıçakcı, C. (2018). Giresun ili Tirebolu ilçesi meskûn yer adları üzerine bir inceleme. *Turkish Studies*, 13(28), 1065-1102.
- Clauson, G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteenth-century Turkish*. Oxford University Press.
- Dilaçar, A. (1988). *Kutadgu Bilig incelemesi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, A. (2002). İslamiyetten önceki Türk inancına dair. (Ed. Hasan Celal Güzel vd.). *Türkler, (Cilt: 3)* içinde (s. 305-319). Yeni Türkiye Yayınları.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Kaşğarlı Mahmud, Dívânu Lugâti't-Türk, giriş-metin-çeviri-notlar-dizin*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eren, H. (2010). *Yer adlarımızın dili*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (2009). *Dede Korkut kitabı-1*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gabain, A. V. (1968). Renklerin sembolik anlamları. *DTCF Türkoloji Dergisi*, 1(3), 107-113.
- Genç, R. (1997). Türk inanışları ile milli geleneklerinde renkleri ve sarı-kırmızı-yeşil. *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 9(27), 1075-1110.
- Gülensoy, T. (1995). *Türkçe yer adları klavuzu*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güllüdağ, N. (2019). Tarihsel Gelişim süreci içinde -mAn/+mAn eki. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 557-590.
- Gündüz Önal, A. (2019). *Alanya'nın yer adları*. Alanya Belediyesi Yayınları.

- Heyet, C. (1996). Türklerin tarihinde renklerin yeri. (Haz. S. Tural ve E. Kılıç). *Nevruz ve Renkler* içinde (55-61). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İnan, A. (1947). Altay dağlarında bulunan eski Türk mezarları. *Bellekten*, 0(43), 569-570.
- İnan, A. (1987). *Makaleler ve İncelemeler*, (Cilt: 1). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İsayev, D. (1977). *Cer-suü atarının sırrı*. Mektep.
- Kaba, O. (2019). Alanya yöresi söz varlığı, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Akdeniz Üniversitesi.
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçe verintiler sözlüğü*. Türk dil Kurumu Yayınları.
- Kocakuşak, S. (1995). Alanya'da yerleşme adlarının özellikleri. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Dergisi*, 0(4), 171-187.
- Kononov, A. N. (2015). Türk lehçelerinde renk adlarının semantiği. (Çev.: R. Adzhumerova ve E. Atmaca). *Gazi Türkiyat*, 0(17), 185-204
- Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurgun, L. (2002). *Denizli ili yer adları*, (2 Cilt), [Yayımlanmamış doktora tezi], Pamukkale Üniversitesi.
- Küçük, S. (2010). Eski Türk kültüründe renk kavramı. *Bilig*, 0(54), 185-210.
- Memmedov, N. (1993). *Azerbaycan'ın yer adları (oronimiya)*. Bakı.
- Nişanyan, S. (2020). *Nişanyan sözlük, çağdaş Türkçenin etimolojisi*. Liberus Yayınları.
- Ögel, B. (1984). *Türk Kültür tarihine giriş*, (Cilt: VI). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ögel, B. (1995). *Türk Mitolojisi II*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ögel, B. (2010). *Türk Mitolojisi I*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Radlov, W. (1893). *Versuch eines wörterbuches der Türk-dialecte, I/1*. St. Petersburg.
- Räsänen, M. (1969). *Versuch eines etymologischen wörterbuchs der Türksprachen*. Helsinki.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi I giriş*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sevortyan, E. V. (I-1974, II-1978, III-1980, IV-1989, V-1997, VI-2000). *Etimologičeskiy slovar Tyurkskih yazıkov*. Moskova.
- Şahin, İ. (2007). Türkçe yeradlarının yapısı üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 0(32), 1-14.
- Şahin, İ. (2015a). Türk dilinde renk adı +mAn sistemi ve {mAn} ekinin kökenine dair. *TEKE-Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 45-68.
- Şahin, İ. (2015b). Türkiye yeradbiliminde leksik-semantik sınıflandırma meselesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 10-21.
- Şenel, M. (2013). *Elazığ ili yer adları üzerine bir inceleme*. Manas Yayıncılık.
- Tekin, F. ve Cantürk, S. (2017). Giresun ili merkez yer adları üzerine bir inceleme. *Jass Studies Dergisi-The Journal of Academiz Social Science Studies*, 0(60), 97-120.
- Tekin, T. (2010). *Orhon yazıtları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Telli, B. (2018). Yer adları üzerine bir değerlendirme: Adıyaman ili gölbaşı ilçesi örneği. *Turkish Studies*, 13(12), 507-526.

Tuna, O. N. (1960). Köktürk yazılı belgelerinde ve Uygurcada uzun vokaller. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 1960, 8(8), 213-282.

Tunçel, H. (2000). Türkiye’de ismi değiştirilen köyler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 23-34.

Türk Dil Kurumu (2009a). *Derleme sözlüğü*, (Cilt: I). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2009b). *Derleme sözlüğü*, (Cilt: III). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2009c). *Tarama sözlüğü*, (Cilt: IV). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uysal, İ. N. ve Coşkun, H. (2019). Renge bağlı yer adları: Karaman / Sarıveliler örneği. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-BELLETEN*, 68(Aralık), 205-225.

Vambery, H. (1878). *Etymologisches wörterbuch der Turko-Tatarrischen sprachen*. Leipzig.

Yavuz, S. ve Şenel, M. (2013). Yer adları (Toponim) terimleri sözlüğü. *Turkish Studies*, 8(8), 2239-2254.

Yıldırım, E. (2012). Türk kültüründe renkler ve ifade ettikleri anlamlar, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], İstanbul Üniversitesi.

Yudahin, K. K. (1945). *Kırgız sözlüğü*, (Çev. A. Taymas). Türk Dil Kurumu Yayınları.

URL-1:

[http://www.lugatim.com/s/g%C3%BCvez#:~:text=1.mi%3F%20\(Fahri%20Cel%C3%A2l\)](http://www.lugatim.com/s/g%C3%BCvez#:~:text=1.mi%3F%20(Fahri%20Cel%C3%A2l)). (Erişim Tarihi: 25.10.2022).